

Jebron – Liturgie

Viering van 3 november 2024

Stilstaan bij Allerheiligen en Allerzielen

Welkom

Welkom aan iedereen in deze Allerzielen-Allerheiligen viering waarin we ons onder de hoede willen plaatsen van de Ene, de Anders Aanwezige, de Bewogen Nabije die wij benoemen als Vader, Moeder, Zoon en drijvende Geest.

Allerheiligen: vroeger was dat hét moment om de winterkleden boven te halen, zoals Pasen met de lente schoonmaak de winter weer verdreef. Om verschillende redenen behoort dat wel tot het verleden: enerzijds ziet onze garderobe er meestal minder beperkt uit dan in die tijd en daarenboven steekt ook de natuur wel stokken in de wielen en is koude en warmte niet meer zo precies gelinkt aan de maanden van het jaar.

Allerheiligen, Allerzielen, twee kerkelijke feestdagen die steeds in één adem worden genoemd. Kerkelijk wél, maar burgerlijk wordt bij Allerzielen minder stil gestaan, geen verlofdag. In de traditie is er ook wel een verschil in beleving: een feestelijk, bijna triomfantelijk gedenken van 'dé heiligen' en een eerder ingetogen gedenken van onze overledenen. Door het kerkhof bezoek zijn ze wel meer vervlochten geraakt maar toch blijven ze die twee verschillende gevoelens oproepen.

Vandaag willen we eerst onze overledenen aanwezig brengen, ieder van hen heilig op zijn/haar eigen specifieke manier.

Vanuit de psalm waarin door een mens wordt verwoord hoe bevrijdend en leven gevend leven volgens het onderricht van de Ene kan zijn wordt in de lezing rond Allerheiligen stil gestaan bij hoe Jezus verwoordde wat dat leven volgens het onderricht van de Ene eigenlijk inhoudt.

We beginnen deze viering met een lied van dankbaarheid. Het omspannt het hele leven vanaf geboorte tot dood met daar tussenin al wat een mens aan vreugde en kommer beleeft. We zingen de eerste en laatste strofe.

Lied: Ik was daar (eerste en vijfde strofe). (Liedboek p. 28)

Deel 1: Rond Allerzielen

Gisteren vierde ook de kerk het feest van Allerzielen, waarbij de namen van overleden medemensen worden herdacht. Meer dan wij vermoeden ervaren mensen hun gestorven geliefden soms als aanwezig. Maar ze zijn wel "anders aanwezig". Daarom mogen we deze anders aanwezigen ook heiligen noemen. Niet omdat ze perfecte mensen geweest zijn, maar omdat dit de primaire bijbelse betekenis van het woord heilig is: anders, apart. Daarom houden we dankbaar halt bij deze 'heiligen', deze anders aanwezigen.

Wij noemen nu enkele namen en nodigen de gemeenschap uit er namen aan toe te voegen:

Luc Van Durme,
Peter Dauwe
Ingrid Sergant
Isabella Waeghe

Over verdriet

Bij het horen van deze namen kunnen we natuurlijk ook overvallen worden door gevoelens van pijn en verdriet. We beluisteren nu een kort fragment uit een boek van Zita Teuninck *Dit is niet wat er zal gebeuren*:

Verdriet zegt je in één helder moment wat je wilt, wie je bent en wat belangrijk is. Verdriet is de enige 'no bullshit zone' binnen jezelf. Los van het feit dat het ontzettend veel pijn doet en dat je er het liefst hard van zou weglopen, moet je dat dus vooral niet doen. Verdriet laat je de waarheid zien over jezelf, hoe lelijk die ook is. Soms is ze gewoon heel erg mooi.

Eerste Schriftlezing 1: Psalm 119 (de eerste 16 verzen)

Om dit deeltje over Allerzielen af te ronden en als overgang naar onze meditatie bij het feest van Allerheiligen, beluisteren we een fragment uit Psalm 119:

- 1 Allen die gaaf van weg zijn: dat ze opstaan en gaan,
zij die wandelen volgens het onderricht van de Ene, die Bewogen Nabije!*
- 2 Allen die zich houden aan zijn overeenkomsten:
dat ze opstaan en gaan en met heel hun hart de ENE zoeken!*
- 3 Ach nee, valsheid begaan zij niet, zij wandelen op zijn wegen.*
- 4 Al uw verordeningen hebt gij geboden om ze ten zeerste te bewaken.*
- 5 Ach, waren mijn wegen vast genoeg om uw inzettingen te bewaken.*
- 6 Aan schaamte zou ik voorbij zijn
als ik acht sloeg op al uw geboden.*
- 7 Aan u breng ik dank in oprechtheid van hart,
nu ik leer uw gerechte regels.*
- 8 Al uw inzettingen zal ik bewaken;
verlaat mij niet te zeer!*
- 9 Hoe houden wie jong zijn het pad van de ENE schoon?
door het te bewaken volgens uw woord!*
- 10 Ben ik niet met heel mijn hart u gaan zoeken?
laat niet toe dat ik afdwaal van uw geboden!*
- 11 Berg ik wat gij zegt in mijn hart,
opdat ik niet zondig tegen u!*
- 12 Begroeten mag ik u, Ene: gezegend!
wil uw inzettingen aan mij leren!*
- 13 Breeduit vertelden mijn lippen
alle rechtsregels van uw mond.*

14 Blij ben ik op de weg van uw overeenkomsten,

Deze weg maakte mij onmetelijk rijk!

*15 Overwegen zal ik wat gij verordent,
ik zal acht slaan op uw paden.*

*16 Bij uw inzetten zoek ik verkwikking,
ik zal uw woord nooit vergeten!*

In deze psalm horen we verschillende omschrijvingen van de Thora: onderricht, overeenkomsten, inzetten, verordeningen, geboden.

De joodse gemeenschappen vierden enkele weken geleden het feest van Simchat Thora, de vreugde van de Thora. De Thora die aan mensen is geschonken om een goed leven te leiden.

En dat hoorden we in vers 14: **Wat ben ik blij dat ik mocht wandelen op de wegen van uw woorden ten leven, want deze weg maakte mij onmetelijk rijk!**

Dit gevoel van dankbare vreugde zingen we uit in het lied "Honderd bloemen".

Lied: Honderd bloemen (Liedboek p. 56)

Deel 2: Rond Allerheiligen

We willen het tweede deel van deze viering beginnen met een tweede lezing uit de Schrift.

We lezen de tekst uit de Bergrede van Matteüs, die elk jaar in de kerk wordt gelezen op het feest van Allerheiligen. Maar we zingen eerst een lied:

Lied: Open de Schriften (Liedboek p. 47)

Tweede Schriftlezing: Matteüs 5,1-12

*1 Maar als hij die scharen ziet klimt hij het bergland in;
als hij gaat zitten komen zijn leerlingen tot hem.*

*2 Toen heeft hij zijn mond geopend,
en hen onderricht; hij heeft hen gezegd:*

*3 Dat ze opstaan en gaan,
zij die vernederd en in ademnood zijn!
Ja, het rijk der hemelen wordt hun deel.*

*4 Dat ze opstaan en gaan,
zij die treuren en in rouw zijn!
Ja, zij zullen versterkt en getroost worden.*

*5 Dat ze opstaan en gaan,
zij die zachtmoedig zijn!
Ja, zij zullen het land beërven.*

*6 Dat ze opstaan en gaan,
zij die honger en dorsten naar gerechtigheid!
Ja, zij zullen worden verzadigd.*

*7 Dat ze opstaan en gaan,
zij die barmhartigheid betonen!
Ja, zij zullen barmhartigheid ondervinden.*

*8 Dat ze opstaan en gaan,
zij die zuiver zijn van hart!
Ja, zij zullen God zelf zien.*

*9 Dat ze opstaan en gaan,
zij die vrede stichten!
Ja, zij zullen zonen
en dochters van God genoemd worden.*

*10 Dat ze opstaan en gaan,
zij die vervolgd worden
om de gerechtigheid!
Ja, het rijk der hemelen wordt hun deel.*

*11 Sta op en ga, jullie,
wanneer ze jullie beschimpen
en vervolgen,
wanneer ze jullie belasteren
en van allerlei kwaad beschuldigen
om wille van mij!*

*12 Wees dan blij
en spring op van vreugde!
Jullie loon zal groot zijn in het verborgene.
Ja, hebben ze niet ook de profeten vervolgd,
zij die jullie zijn voorgegaan?*

Overdenkinggeïnspireerd door een tekst die de protestantse dominee Miskotte schreef in de barre tijden van het Nazisme (Bijbels ABC, p. 121-122)

(Paul De Witte)

Zoals we reeds bij het begin van deze viering stelden, betekent het woord 'heilig', in het Hebreeuws 'kadosh', niet op de eerste plaats vroom of braaf, maar wel 'anders, apart'.

Zo wordt in het Oud Testament in de persoon van Abram (later krijgt hij een nieuwe naam: Abraham) het volk, dat nog niet Israël heette, geroepen om een *heilig volk* te worden. Anders gezegd om wegen te gaan die anders zijn dan de gangbare wegen van de volkeren.

In de eerste verzen van Genesis 12 horen we de woorden van de ENE, die Bewogen Aanwezige, tot Abram:

Dan zegt de Ene tot Abram: *ga, jij, weg uit je land, uit je geboortetent en uit het huis van je vader; naar het land dat ik je zal doen zien.*

Abram wordt weggeroepen uit de maatschappij om een andere weg te gaan naar het land dat ik je zal laten zien. Het is onzekerheid troef. Het gaan van die weg is – zoals men tegenwoordig zegt – geen 'walk in the park'.

Zoals de weg van dit volk ***anders is dan die van de volkeren*** (de gojiem zoals die worden genoemd), zo is ook de ENE, de god van dit volkje van niets, ***een andere god dan die van de goden, die zich presenteren als onbewogen en onverschillige pseudo-aanwezigen.***

Miskotte, die geconfronteerd wordt met de barbarij van de Nazidictatuur, die zichzelf vergoddelijkt, schrijft in zijn stijl het volgende:

De naam van JHWH, de ENE, van déze God betekent de radicale ontgoddelijking van de wereld. Deze God is de samenvatting van de ontkenning dat het bestaande, hoe machtig ook, in zichzelf sacraal of goddelijk zou zijn en om zichzelf goddelijke verering verdient.

Deze God is het die de heiliging voltrekt. En dat is – voor het heidens levensgevoel – niets anders dan sabotage. De ENE inderdaad gaat er gróót op, de Spelbreker te zijn, de eerste en de laatste. Ik heb dezer dagen in een krant gelezen, dat eenieder die beleed éérst christen te zijn en daarna pas Nederlander, die moest als 'saboteur' beschouwd worden. Nu, deze belijdenis is zo vanzelfsprekend, dat de kerk er nooit anders over gedacht heeft, ja het is de kern van haar bestaan. Wie zegt eerst christen te willen zijn, en dan pas Vlaming of Belg, zal wellicht ook vandaag op niet veel bijval kunnen rekenen. En zeker onze gesecculariseerde tijdgenoten zullen dit niet begrijpen.

Samenvattend moeten we zeggen: de zaak waar het in de bijbel om gaat, is de volgende: niet de mensen, die nog zeggen te geloven, maar déze God zelf is van meet af aan Saboteur, Oermijner, Verstrooier, Belachelijk-maker van die natuur, die telkens weer de neiging heeft om zich op te blazen tot god. Déze God is zelf de grote Mouter (Jesaja 8,13), omdat hij de Redder en Bevrijder wil zijn van de arme en vaak gekwelde schepping.

Samengevat: déze God is de Heilige, déze alleen, juist omdat HIJ/ZIJ geen god wil zijn zoals de andere goden. Hij is een God die geen god is.

En wij mensen worden geroepen om beeld en gelijkenis te worden van déze God. Anders gezegd: te midden van de wereld en de samenleving andere wegen te gaan en tot een teken van tegenspraak te worden.

Dat vieren we vandaag op Allerheiligen als het feest van de vrolijke en niet krampachtige tegenspraak. En daartoe hebben we elkaar als gemeenschap meer dan nodig.

Vrede en alle goeds. Het moge zo zijn.

Lied: Hier gaan we zingend... (Liedboek p. 47)

Intermezzo: praktische punten en collecte

Tafelgebed: Toen was er de macht... (T 15)

Delen van Brood en Wijn

Onze Vader verborgen (Liedboek 15)

Vredeswens

Er is een Joodse legende die zegt dat er elke generatie minstens zesendertig rechtvaardigen op aarde rond moeten lopen. Zesendertig rechtvaardigen zijn genoeg voor God om de

wereld in stand te houden, alhoewel het, geloof ik, eerder die rechtvaardigen zelf zijn die de wereld overeind houden.

Laten wij elkaar zegenen met vrede, shaloom voor allen.

Bezinningstekst bij Psalm 119, voorafgegaan door een moment van stil gebed

(Deze tekst is een hertaling door Jos Van Pelt in *Mij, jouw Vondeling*, p. 146)

Welke weg kies ik?
Waartoe ben ik geroepen?
Waar ligt de keuze van mijn hart?
Zal ik daar standvastig in blijven?
Ik wil leven - niet overleven - rechtgeaard en waarachtig,
in mededogen voor mijn medemensen,
en trachtend naar wat rechtvaardig is.
Te hulp komen aan wie kwetsbaar is, zonder schaamte.
Zo iemand zal ik oprecht verdedigen;
mensen hebben daar recht op.
Een leven vanuit kracht,
daar wil ik trouw aan blijven;
dat is mijn eerlijke overtuiging.

Je bent jong, en je beseft:
goed leven is vruchtbaar leven.
Hoe zal ik dat volbrengen?
Zal ik standvastig blijven?
Is mijn verlangen naar eerlijk leven sterk genoeg?
Ik kreeg vele talenten, ik krijg veel kansen;
voel ik me daar dankbaar voor?
Waartoe wil ik ze gebruiken?
Kan ik de juiste leefregels volgen en een tevreden mens
blijven, mij richten op waarden
die mij meer vreugde bieden
dan bezit vergaren of in luxe leven?
Die waarden wil ik overwegen,
aandachtig nagaan hoe ze me raken
en of ze me vreugde geven
nodig om ze trouw te blijven.

Lied: Er is een steen verlegd (Liedboek p. 22)

Slotgebed (uit Jos Van Pelt, p. 254)

JJ, die mij bezoekt,
mij die op zoek is naar jou,
waar zullen we elkaar ontmoeten?
Dat ik mijn blinde vlekken kan ontmaskeren?

Dat ik mijn lat niet te hoog zou leggen ?

Toon mij de weg die ik kan volgen met vreugde in mijn hart,
en met een licht gemoed.

Moge ik volharden bij het gaan van deze weg,
bied mij de nodige ruimte in elke getijde,
dat ik kan uitkijken verder dan mijn horizon.

Maak mij standvastig;
dat ik nooit mijn vertrouwen stel
in mensen die het onrecht nastreven.

Geef mij vreugde om jou, dat die mij tot leven brengt,
en vergeet mij niet, jij die mijn vrede bent.